

Ο Μαρίνος Αντύπας του Γιώργου Πολυράκη

Γράφει ο Άγγελος Πετρουλάκης //

«Δικαίωμα στο αύριο», Γιώργος Πολυράκης, Εκδόσεις

Ψυχογιός.

Ο Γιώργος Πολυράκης εμφανίστηκε πριν είκοσι χρόνια στον χώρο της πεζογραφίας, από τις εκδόσεις Ψυχογιός. Στα χρόνια αυτά έχουν κυκλοφορήσει δεκαεπτά μυθιστορήματα από τον ίδιο εκδοτικό οίκο, γεγονός που αποδεικνύει την συνεκτικότητα μεταξύ συγγραφέα και εκδότη, όσο και σύνθετες φαινόμενο στη λογοτεχνία μας.

Πλέον το 18ο μυθιστόρημα του Γ. Πολυράκη βρίσκεται στις προθήκες των βιβλιοπωλείων για να μεταφέρει στο αναγνωστικό του κοινό μια έντονη μυρωδιά της Θεσσαλικής γης, που όμως έρχεται από πολύ παλιά και που πλέον για πολλούς έχει περάσει στη λήθη.

Είναι η μυρωδιά της γης των κολίγων. Πια ελάχιστοι είναι αυτοί που μπορούν να γνωρίζουν. Ακόμα και το όνομα του Μαρίνου Αντύπα έχει ξεθωριάσει, εκεί όπου έπρεπε να ήταν ζωντανό σύμβολο. Οι γιορτές, που τον ανάστησαν με την έλευση της Μεταπολίτευσης, συρρικνώθηκαν, αφού πρώτα έγινε άγρια κομματική εκμετάλλευση των οραμάτων και του αγώνα του. Πια όλο και λιγότεροι θα σταματούν σ' αυτό το κεφάλαιο της ελληνικής ιστορίας. Οι απόγονοι των κολίγων, αφού παραχόρτασαν με τις επιδοτήσεις, ζεσταίνουν και ξαναζεσταίνουν τις μηχανές των τρακτέρ τους για να ξανακερδίσουν τις απώλειες.

Εκείνη την εποχή έρχεται να αναβιώσει ο Γιώργος Πολυράκης με φόντο τον Θεσσαλικό κάμπο του 1900. Την εξουσία των Τούρκων, που αποχωρούν, την διαδέχεται η εξουσία των τσιφλικάδων με τις ευλογίες των ανίκανων κυβερνήσεων. Οι τσιφλικάδες πίνουν το αίμα των κολίγων και καταπατούν κάθε έννοια δικαίωματος. Η γη που σήμερα χαρακτηρίζεται ως ο σιτοβολώνας της χώρας ποτίζεται με άφθονο δάκρυ, ιδρώτα, πόνο και θάνατο. Κανείς δεν είναι σε θέση να ξέρει σήμερα πόσοι κολίγοι έχουν δολοφονηθεί από την καταπίεση των τσιφλικάδων. Η ιστορία κατέγραψε άλλα γεγονότα, όχι τα καθημερινά της αβίωτης ζωής που έζησαν οι κολίγοι του Θεσσαλικού κάμπου.

Αυτήν την ζωή καταγράφει με αδρές γραμμές ο Γιώργος Πολυράκης, ξεδιπλώνοντας μια συγκινητική μυθοπλασία, στο πλάι της οποίας εμφανίζεται και η προσωπικότητα του Μαρίνου Αντύπα, του άγιου της ελληνικής αγροτιάς. Στην πόλη της Λάρισας η οδός Μαρίνου Αντύπα είναι ένας πεζόδρομος εκατό μέτρων στο πλάι του δικαστικού μεγάρου. Ειρωνεία της ιστορίας; Ο δολοφόνος του Μαρίνου Αντύπα, Γιάννης Κυριακός, αθώωθηκε από τα δικαστήρια της εποχής! Ο συγγραφέας με λιτή γραφή σπλητεύει τις πολιτικές της εποχής και την δολοφονική συμμετοχή της επίσημης ελληνικής πολιτείας.

Ο Μαρίνος Αντύπας δολοφονήθηκε στις 8 Μαρτίου 1907 στον Πυργετό της Λάρισας, ανοίγοντας τον δρόμο για την δικαίωση των αγροτών. Ενταφιάστηκε στο Λαοποχώρι, σημερινό Ομόλιο, που έχει περάσει στην ελληνική πεζογραφία από τον Καρκαβίτσα με τον Ζητιάνο του, που τοποθετείται στην ίδια χρονική περίοδο. Άλλωστε είναι η πονεμένη περίοδος που απασχολεί και τον Καραγάτσι. Το νοητό τρίγωνο Λάρισα – Πυργετός – Νυχτερέμ (Τσάγεζι), που κόβεται σε δυο μικρότερα τρίγωνα από τον Πηνεϊό και το Δέλτα του, ταυτίζεται με την μορφή του Μαρίνου Αντύπα που εισβάλλει στην μυθοπλασία του Γιώργου Πολυράκη ως στενός φίλος του κεντρικού άξονα του έργου, ενός νεαρού αγρότη, ο οποίος εγκαταλείπει την Ιατρική Σχολή κι επιστρέφει στην πατρική του οικογένεια για να βιώσει την τυραννία των τσιφλικάδων. Είναι ο νέος που επιζεί από το τσαλάκωμα της αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μπορεί να ελπίζει: «Ο Χάρης ήταν πια βέβαιος ότι το ποτάμι δεν μπορούσε να γυρίσει πίσω. Ότι θα ερχόταν κάποια στιγμή που τα παιδιά χιλιάδων ανθρώπων που τώρα ήταν κολίγοι θα ρωτούσαν τους πατεράδες τους να τους πουν ποιος στ' αλήθεια ήταν ο Αντύπας. Ο ίδιος, όταν θα τον ρωτούσε ο δικός του γιος, θα του απαντούσε ότι ο Αντύπας ήταν ένας άντρας που έβλεπε πιο μακριά απ' όλους... Ένας άντρας που δίδασκε τους ανθρώπους να είναι ελεύθεροι, να έχουν αυτοπεποίθηση, να κρατούν το

κεφάλι τους ψηλά και να μην ανέχονται το άδικο... Σε μια άλλη εποχή, στην εποχή του Οδυσσέα και του Αχιλλέα, ίσως οι ραψωδοί να του είχαν πλέξει τραγούδια...»

Διαβάζοντας τις τελευταίες σελίδες του βιβλίου θυμήθηκα την μνημειώδη για τον ελληνικό κινηματογράφο ταινία «Το χρώμα βάρηκε κόκκινο», (ανακριβέστατη ως προς την ιστορική αλήθεια, όμως), ήρθε στον ακουστικό πόρο της μνήμης μου το τραγούδι του Μαρκόπουλου για τον δάσκαλο, που ατύχησε να γίνει από τα τραγούδια που μένουν, αλλά και την κομματικοποίηση των γιορτών μνήμης στο Κίλελέρ.

Γιώργος Πολυράκης

Ευτυχώς ο Γιώργος Πολυράκης με λιτότητα και απόλυτη σοβαρότητα προχωρά τόσο στην ανάπτυξη του μύθου, όσο και την καταγραφή της ιστορικής αλήθειας.

Το «Δικαίωμα στο αέριο» είναι το μυθιστόρημα του ματωμένου κάμπου της Λάρισας, αλλά και το μυθιστόρημα μιας δυνατής αγάπης και μιας ελπίδας για ένα καλύτερο αέριο της αγροτιάς. Επικάριο και σήμερα που στον κάμπο σφραγίζονται ξανά σύννεφα για την ίδια την ζωή των αγροτών, όπου πλέον τη θέση του τσιφλικά αρχίζει να παίρνει το ίδιο το κράτος. Ένα κράτος που απειλεί τις ιδιοκτησίες, τα σπίτια, την ελπίδα για το καλύτερο αέριο.

Γεγονός είναι ότι μυθιστορήματα σαν το «Δικαίωμα στο αέριο» θα πρέπει να διαβάζονται για την ίδια την ιστορική γνώση, όχι μόνο για την γοητεία της ανάγνωσης. Αποτελούν φόρο τιμής σε αγώνες που έχουν ποτιστεί με αίμα.

Ας είναι καλοτάξιδο το βιβλίο του.